

CARYS DAVIES

BATI

ÇEVİRİ: TÜLİN ER

♥ can
çağdaş

CARYS DAVIES

BATI

Can Çağdaş

Batı, Carys Davies

İngilizce aslından çeviren: Tülin Er

West

İlk (bu çeviride kaynak alınan) baskı: Scribner, 2018

© 2018, Carys Davies

© 2023, Can Sanat Yayınları A.Ş.

İlk olarak Scribner tarafından yayımlanmıştır. Çeviri hakları AJA Anna Jarota Agency ve The Clegg Agency, Inc., USA aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Aralık 2023, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Didem Bayındır

Editör: Şirin Etik

Düzeltili: Mert Tokur

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni ve kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Melisa Matbaacılık Yayıncılık San ve Dış Tic. Ltd.

Maltepe Mah. Davutpaşa Çifttehavuzlar Sk. No: 16 Acar San. Sit.

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 45099

ISBN 978-975-07-6015-0

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

CARYS DAVIES
BATI

ROMAN

İngilizce aslından çeviren

Tülin Er

♥can

CARYS DAVIES, Galler'de doğdu. *Some New Ambush* (2007) ile Uluslararası Frank O'Connor Öykü Ödülü ve Jerwood Fiction Uncovered Ödülü'nü kazanan *Kuytu* (2015) adlı iki öykü kitabı, *Bati'dan* (2018) başka *The Mission House* (2020) adlı bir romanı vardır. Öyküleriyle Royal Society of Literature's V.S. Pritchett, Northern Writers' gibi ödüller kazanan Davies halen Edinburgh'da yaşıyor.

TÜLİN ER, 2000-2003 yılları arasında *Varlık* dergisinde editör asistanlığı, 2003-2009 yılları arasında Everest Yayınları'nda editörlük yaptı. 2009'dan bu yana çeviri, editörlük çalışmalarını serbest sürdürüyor. W. Somerset Maugham, Nick Hornby, Lidia Yuknavitch, Alain de Botton, Karin Tidbeck, Gertrude Barrows Bennett, Katherine Applegate, Marek Sindelka gibi yazarların kitaplarını çevirdi.

G'ye, B'ye ve A'ya

Görebildiği kadarıyla iki silahı, bir baltası, bir bıçağı, rulo yaptığı battaniyesi, büyük tenekte sandığı, çeşitli çantaları ve bohçaları vardı; bohçaların birinde annesinin eşyaları olduğunu tahmin ediyordu.

“Ne kadar uzağa gitmen gerekecek?”

“Değişir.”

“Nerede olduklarına göre mi?”

“Evet.”

“Peki ne kadar uzağa? Bin beş yüz kilometre mi? Bin beş yüz kilometreden daha uzağa mı?”

“Bin beş yüz kilometreden daha uzağa olur sanıyorum Bess, evet.”

Bellman’ın kızı, bu sabaha dek adamın yatağında serili olan battaniyenin kenarından sarkan bir ipi parmağında çeviriyordu. Kız kafasını kaldırıp babasına baktı. “Sonra da aynı yolu geri döneceksin.”

“Aynı yolu geri, evet.”

Kız bir an sessiz kaldı, bu uzunlukta bir yolculuğu hayal etmeye çabalar gibi ciddi, zorlanan bir ifadesi vardı. “Uzun bir yol bu.”

“Evet, öyle.”

“Ama onları bulursan buna değecek.”

“Öyle sanırım Bess. Evet.”

Adam kızının bohçalarına, çantalarına, büyük teneke sandığına baktığını gördü ve Elsie'nin eşyalarını düşünüp düşünmediğini merak etti. Onları topladığını görmesini istememişti.

Kız botunun ucuyla çamurlu zeminde daire çiziyordu. "Peki ne kadar süre olmayacaksın? Bir ay mı? Bir aydan uzun mu?"

Bellman başını iki yana sallayıp kızın elini tuttu. "Ah Bess, evet, bir aydan uzun. En az bir yıl. Belki iki."

Bess anladığını belli eden bir baş hareketi yaptı. Gözleri yandı. Beklediğinden çok daha uzun bir süreydi bu, umduğundan çok daha uzun.

"İki yıl sonra on iki yaşında olacağım."

"On iki, evet." Adam kızı kaldırıp alnından öptü, hoşça kal dedi; bir dakika sonra üstünde kahverengi yün paltosu, başında siyah silindir şapkasıyla atına binmişti, sonra evin önündeki taşlık yolda ilerledi, şimdiden batıya doğru bir yön tutturmuştu.

"Babanın uzaklaşan suretine iyice bak Bess," dedi halası Julie verandadan, halka hitap eder gibi yüksek sesle.

"Bak ona Bess, şu insana, şu aptala, kardeşim John Cyrus Bellman'a dikkatle bak, ondan daha yüce birini görmeyeceksin çünkü. Bugünden itibaren onu kayıplardan ve delilerden sayıyorum. Onu tekrar görmeyi bekleme sakın, el de sallama, bu onu sadece cesaretlendirip iyi dileklerini hak ettiğini sanmasına yol açar. Şimdi içeri gir çocuğum, kapıyı kapa ve unut onu."

Bess, halası Julie'nin sözlerini duymazdan gelip orada uzunca bir süre dikilerek babasının uzaklaşmasını izledi.

Kendi düşüncesine göre, babası hiç de aptala benzeriyordu.

Kendi düşüncesine göre, babası heybetli, kararlı, cesur görünüyordu. Kendi düşüncesine göre, babası akıllı, romantik, maceracı görünüyordu. Onu başkalarından farklı

kılan bir misyona sahip biri gibi görünüyordu ve o uzaklarda olduğu sürece, kız onun bu görüntüsünü saklayacaktı zihninde: Çantaları, bohçaları, silahlarıyla atının üstünde – uzun paltosu ve silindir şapkasıyla yükseklerde, batıya doğru giderken.

Onu tekrar göreceğinden asla şüphe duymadı.

John Cyrus Bellman otuz beş yaşında, elleri ve ayakları kocaman, kızıl-kahve gür sakalı olan, uzun boylu, cüseli, kızıl saçlı bir adamdı ve katır yetiştiriciliğiyle geçiniyordu.

Eğitilmişti, kısmen.

Yazabiliyordu; gerçi imlası pek fenaydı. Yavaş yavaş ama gayet güzel okuyabiliyordu, Bess'e de aynısını yapmayı öğretmişti.

Yıldızlardan biraz anlıyordu, herhangi bir anda dünyadaki konumunu belirlemesi gerektiğinde bunun faydası oluyordu. Bilgisinin yetersiz ya da hatalı olması ihtimaline karşı yakın zamanda küçük ama güvenilir –öyle umuyordu– bir pusula satın almış, gitmeden önce Bess'e göstermişti – cilalı abanoz bir kutu içinde erik büyüklüğünde, pürüzsüz bir aletti ve vakti geldiğinde, titrek mavi iğnesinin evi göstereceğine söz vermişti babası.

Bir hafta önce kardeşi Julie'nin evine gitmiş, fırçalanmış temiz zeminde ayakta dikilmiş, kadın masada bir tavuğun tüylerini yolarken ağırlığını bir büyük ayağından diğerine vermişti.

“Julie, uzaklara gidiyorum,” demişti olabildiğince kararlı, sakin bir sesle. “Bir süre Bess'e bakabilirsen minnettar olurum.”

Bellman elini paltosuna sokup gömleğinin cebinden katlanmış bir gazete parçası çıkarırken, bunu açıp düzelterek yüksek sesle okurken, yapmaya niyetlendiği şeyi kardeşine açıklarken Julie sessizdi.

Kadın bir an ona baktı, ardından tavuğu çevirip sırtüstü yatırarak tüylerini yolmaya devam etti; o an yapılacak tek mantıklı şey, kızıl saçlı kardeşi konuşmamış gibi yapmaktı sanki.

Bellman bir yıl içinde dönmeye çalışacağını söyledi. “Bir yıl mı?”

Julie’nin sesi yüksek, boğuk çıkmıştı, bir şey yanlış bir yere kaçmış da onu boğuyor gibiydi.

Bellman çizmelerine baktı. “Şey, bir yılı azıcık geçer muhtemelen, ama iki yıldan fazla sürmez. Evle hayvanlar da sana ve Bess’e kalır, başınız sıkışır da paraya ihtiyaç duyarsanız diye saati ve Elsie’nin altın yüzüğünü de bırakacağım; her türlü ağır işe de Elmer yardım eder eminim, ara sıra ona bir fincan kahve, sıcak bir yemek vermek yeter.” Bellman bir nefes aldı. “Ah Julie, lütfen. Yardım et bana. Yol çok uzun, yolculuk da yavaş ve zor geçecek.”

Julie başka bir tavuğu yolmaya başladı.

Bronz ve beyaz tüylerden oluşan bir tipi, fırıl fırıl dönen bir bulut gibi yükseldi aralarında. Bellman birkaç kez hapşırıldı, Julie, “Çok yaşa Cy,” demedi.

“Lütfen Julie. Sana yalvarıyorum.”

“Hayır.”

Bunun aptalca bir macera olduğunu söyledi.

Zamanını mantıklı bir şeyle değerlendirmeliydi, kiliseye gitmek gibi mesela ya da kendine yeni bir eş bulmak gibi.

Bellman teşekkür etti, ama bu önerilerin hiçbiri ilgisini çekmiyordu.

Yola çıkmadan önceki gece Bellman kendi inşa ettiği küçük evinde, ara sıra bahçe işlerine yardım eden komşusu Elmer Jackson'la kahve içerek kare çam masada oturdu.

Saat onda Kutsal Kitap'ı, şemsiyesi ve bir zamanlar ta İngiltere'den Atlantik Okyanusu'nu geçerek yaptıkları yolculukta ona, Bellman'a ve Bellman'ın karısı Elsie'ye eşlik eden küçük siyah valiziyle Julie geldi.

Bellman henüz tam olarak toplanmamıştı fakat çoktan giyinmişti, kahverengi yün paltosu ve tokalı, uzun bir kayışın üstünde gövdesinin önünde duran deri bir çantayla gitmeye hazırdı. Yeni bir siyah silindir şapka, masanın üzerinde kenetlediği büyük ellerinin yanında hazır duruyordu.

"Geldiğin için teşekkürler Julie," dedi. "Minnettarım sana."

Julie burnunu çekti. "Bakıyorum da hâlâ gitmeye niyetlisin."

"Öyleyim, evet."

"Peki, yakında öksüz kalacak zavallı kızın nerede?"

Bess'in perdenin arkasındaki köşede duran yatağında uyuduğunu söyledi Bellman.

Julie'ye kahve isteyip istemediğini sordu, o da bir fincan içebileceğini söyledi.

“Ben de Elmer'a izlemeyi düşündüğüm rotayı anlatıyordum Julie.”

Julie, onun rotasıyla ilgilenmediğini söyledi. Şöyle dedi Julie: Erkekler yönlerden ve A noktasından B noktasına gitmenin en iyi yolunun hangisi olduğundan konuşmayı ne diye ilginç sanıyorlardı ki? Şemsiyesini duvara yasladı, Kutsal Kitap'ını masaya koyup kahvesinin başına oturdu, valizinden siyah bir çorap çıkarıp yamamaya başladı.

Bellman eğilip komşusuna biraz daha yaklaştı.

“İşte, bazı haritalara bakıyordum Elmer. Fazla değil, bir-iki tane var. Lewistown'daki özel kütüphanede Nicholas King diye birinin çizdiği eski bir harita var, bir de onun kadar eski olmayan, İngiliz Kuzeybatı Şirketi'nden Bay David Thompson'ın haritası var ama ikisi de eksiklerle, boş alanlarla, soru işaretleriyle dolu. Bu yüzden, her şeyi hesaba katıp eski başkanın iki ünlü albayla çıktığı keşif yolculuğu günlüklerine itimat etsem daha iyi olur herhalde. Bunlarda bir dolu kroki, batıdaki karman çorman nehirlerden geçmek için en iyi yolu gösteren küçük nokta nokta işaretler var. Bir de Stony Dağları'ndan Pasifik Okyanusu'na uzanan yol var, o kadar uzağa gitmem gerekirse diye.”

Elmer Jackson hafifçe geçirdi. Kan çanağına dönmüş nemli gözlerini kahvesinden kaldırıp baktı. “Hangi keşif yolculuğu? Hangi ünlü albaylar?”

“Ah Elmer, hadi ama. Albay Lewis ile Albay Clark. Gözcüler ile avcılardan oluşan büyük ekipleri vardı hani. Eski başkanın emriyle ta Pasifik Okyanusu'na kadar gidip döndüler. Hatırlamıyor musun?”

Elmer Jackson omuz silkti, belki de hatırladığını ama emin olmadığını söyledi.

“Eh, öyle yaptılar Elmer. On bir bin iki yüz elli kilometre, iki buçuk yıl, gidiş dönüş; bence en mantıklısı aşacağı yukarı onların izlediği yolu takip etmek, ara sıra da bu yoldan sapıp aradığım şeye giden yolu bulma umuduyla onların keşfetmediklerini keşfetmek.”

“Yoldan sapmak mı?”

Julie sinirli sinirli cık cıkladı, Jackson ikinci kez hafifçe geçirdi. Bellman iri ellerini ovuşturdu. Yüzü heves ve heyecandan pembe pembe olmuştu. Jackson’ın başının üstündeki rafta duran bir turşu kavanozuna uzandı.

“Elmer, bu turşu kavanozunun Pennsylvania’daki bu ev olduğunu farz et.”

Kavanozu Jackson’ın önüne, masanın en sağ ucuna koydu. “Ve orası da –fincanını alabilir miyim Elmer, sadece bir dakika– St. Louis şehri.”

Jackson’ın kahve fincanını, turşu kavanozunun azıcık soluna yerleştirdi.

“Şimdi bizim bulunduğumuz yerden,” turşu kavanozuna hafifçe vurdu, “St. Louis’e uzaklık,” kahve fincanına hafifçe vurdu, “yaklaşık bin üç yüz kilometre.”

Elmer Jackson başını salladı.

“Ve ta orada da,” Jackson’ın nemli, kan çanağına dönmüş gözleri, Bellman’ın yeni silindir şapkasını kaldırıp masanın sol ucuna yerleştiren ellerini izledi, “Rocky diye de bilinen Stony Dağları var.

İşte. Benim de tek yapmam gereken önce St. Louis’e gidip Mississippi Nehri’ni geçmek ve oradan da...” Kahve fincanından başlayıp geniş bir kavis çizerek, parmaklarını masanın ortasındaki büyük, boş alandan şapkaya doğru yürütmeye başladı. “O iki albayın yaptığı gibi, Missouri Nehri’ni takip edip dağlara doğru ilerleyeceğim.”

Elmer Jackson, turşu kavanozuyla kahve fincanı arasındaki bin üç yüz kilometreye nazaran Missouri boyunca yapılacak yolculuğun bayağı uzun göründüğünü söyledi.

“Ah öyle Elmer, evet. Çok uzun. Üç bin iki yüz kilometre olduğunu tahmin ediyorum. Kaldı ki daha da uzun sürecek çünkü dediğim gibi, yoldan *sapacağım*. Evet, böyle yapacağım. O iki albayın gitmediği bazı büyük boş alanlara bakabilmek için ilerlerken bu yoldan hayli uzaklaşacağım.”

Kırk yıllık hayatı ağır, dolambaçlı ve bazen de buğday değirmenlerinde, dökümhanelerde, bira imalathanelerinde, kısa bir süre de askerlikte dön dolan yolculuklar halinde geçmiş olan Jackson uzun bir ıslık koyuverdi. Onun bu kadar maceracı biri olabileceğini hiç düşünmediğini söyledi Bellman’a. “Peki ya şapkadan sonra?”

“Şapkadan sonra Elmer, Pasifik Okyanusu’na doğru uzunca bir yolculuk var ama o kadar uzağa gitmeme gerek kalmayacağını umuyorum. Aradığım şeyi nehrin yakınında bulamazsam, o zaman şurada, dağlara gelmeden bulmayı umut ediyorum...” İri elleri masanın boş alanını çembere aldı, “bu geniş, meçhul iç bölgelerde bir yerde.”

Elmer Jackson karnını kaşdı, Bellman’ın kahvesinden kendine bir fincan daha doldurdu, sonra da kıcını kaldırıp lanet olası dünyanın yarısını dolaşmaya *onu* ikna edecek tek bir şey düşünemediğini belirtti.

Julie, Elmer Jackson’a, küfretmemesini istirham ettiğini söyledi.

Julie, “Vahşiler olabileceği aklına gelmiyor mu Cy?” dedi.

Karşılaşacağı vahşilerin, onun parlak kızıl saçlarını, ıssızlığın içinde onlara doğru yaklaşan iri, kaba saba, yabancı silüetini görür görmez üstüne saldıracaklarından emin olabileceğini söyledi Julie.

Bellman da böyle bir şey olmamasını umduğunu belirtti.

Okuduklarına göre, gideceği yerlerdeki yerliler onlara kullanışlı nesnelere ve bir avuç incik boncuk verdiği-

niz sürece hayatlarından gayet memnun oluyordu, o da yanına böyle şeylerden bol bol almıştı.

Jackson güreşlerinden birini kaldırıp burada, Amerika Birleşik Devletleri'nde bir yaşama yetecek kadar yerliyle karşılaştığını söyledi ve *kendisinin* o süslü, boyalı suratlarla yarı çıplak bedenlerden hiçbir şey uğruna dayak yemeyi göze almayacağını söyledi.

Bellman başını salladı. Kendi neşeli edasıyla gülümseyip bıçağının sapıyla masaya yaslanmış tüfeğin yukarı bakan namlusuna pat pat vurdu.

“Bir şey olmaz Elmer. Merak etme.”

Julie dudaklarını birbirine bastırды, kucakındaki çorabı silkeledi ve insanın kendi evinin, kilisesinin, anasız kızının zıddı yönde beş bin kilometre yolu neden tepeceğini anlamadığını söyledi. “Hiçbir iyi baba, kanından canından olan çocuğunu böyle bir aptallık için bırakmaz Cy.”

Elmer Jackson kıkırdadı. Kardeşler arasındaki ağız dalaşını çok eğlenceli bulmuş gibiydi.

Bellman uzun bir nefes verdi. “Ah, Julie...”

“Ah Julie deme bana Cyrus.”

Bellman iç çekti. Suratında çaresiz bir ifade vardı. “Gitmem gerek. Gidip görmem gerek. Sana tek söyleyebileceğim bu. Yapmalıyım. Başka ne diyebileceğimi bilmiyorum.”

“Gitmiyorum diyebilirsin.”

Bellman pençeye benzer büyük ellerinden birini masanın karşısındaki kardeşine uzattı. Usul usul, neredeyse hürmet gösterir gibi ve çocuksu denebilecek bir hayretle, “Eğer orada bir yerdelerse Julie, o zaman onların var olduğu, yaşadığı haberiyle dönen kişi ben olacağım,” dedi. “Bu harika olmaz mı?”

Julie güldü. “Harika olurdu Cy, şayet beni ve Bess'i eski bir saatten, bir altın yüzükten, sefil hayvanlardan

—yaşlı bir aygır, üç bitkin kısrak, bir grup eşek, elde kalmış birkaç bardo,¹ bir de huysuz katırdan— ibaret bir çiftlikten fazlasıyla bırakmış olsaydın.”

Elmer Jackson kahvesini bitirip sırtarak ayağa kalktı. Elleriyle göbeğini ovuşturdu, gerindi ve yatma vaktinin geçtiğini söyledi. Çıkarken Bellman’ın omzuna vurdu, Julie’ye de katırlar konusunda yardıma ihtiyacı olursa ona seslenmesinin yeteceğini söyledi.

Sabah olduğunda Bellman yamanmış, eğimli verandada diz çökmüş yanında götürüleceği çantalarla bohçaları düzenliyordu.

Annesinin bluzunu neden götürdüğünü sordu Bess.

Elsie’nin pembe-beyaz çizgili bluzu, onu hangi çantaya koyacağını düşünen Bellman’ın iri ellerinde duruyordu.

“Yüksüğüyle örgü şişlerini neden götürüyorsam o yüzden Bess.”

“Peki neden götürüyormuşsun?”

Bellman tereddüt etti. Ellerine baktı. “Çünkü onun artık bunlara ihtiyacı yok, benimse var.”

Sonra kıza yerlileri, onların —hem kadınlarının hem erkeklerinin— güzel giysilere ve kullanışlı metal eşyalara ne kadar düşkün olduğunu anlattı. İçlerinden biri annesinin bluzunu çok cazip bulacaktı, öbürleri de uzun örgü şişleriyle bakır yüksüğünü. Karşılığında ona yolculuğu boyunca ihtiyaç duyacağı bir sürü şey vereceklerdi.

“Ne tür şeyler?”

Bellman omuz silkti. “Yiyecek. İhtiyacım olursa yeni bir at belki. Bir şeyleri nasıl yapmak gerektiğine, hangi yoldan gitmemin en iyisi olduğuna dair bilgiler.”

1. Dişi eşekle aygırdan üreyen melez hayvan. (Ç.N.)

Amerikalı bir yerleşimci ve dul kalmış bir baba olan Cy Bellman, kulağına gelen bir haber karşısında şaşkınlık, büyülenme gibi güçlü hislerin etkisinde kalır: Kentucky içlerindeki derin bataklıklarda tarihöncesinden kalma dev hayvan kemikleri bulunmuştur. Merakına yenik düşen Cy, dev canavarların halen yaşadığı söylentilerinde gerçeklik var mı öğrenmek için kızı Bess'i kendi başının çaresine bakmak üzere ardında bırakarak yola koyulur. Gelgelelim Mississippi Nehri'nin öte tarafındaki ıssız sınır bölgesini tarayacağı bu tehlikeli yolculukta onu sürprizler, rastlantılar ve tuzaklar beklemektedir.

"Masal ya da efsanelere has o kati ve dolaysız gücü bütünüyle barındırıyor... Carys Davies muazzam yetenekli bir yazar."

Colm Tóibín

"Batı, bir açıdan uzatılmış bir masal gibi okunuyor. Yine de koşup dinazorları bulma arzusunun önüne geçemiyor insan. Gücü inançta, büyülenmede ve kavranılmaz bir dünya karşısında bunun yalın, saf gerçekliğinde yatıyor."

Cynan Jones

#ingilizedebiyatı #yolculuk #keşif #merak #mücadele #aile
#amerika

 can

canyayinlari.com | [f](#) | [i](#) | [t](#) | [canyayinlari](#)

roman

ISBN 978-975-07-6035-0

9 789750 760150